

Bánfalvy József:

KÁRTYAVETÉS

Héba no, Kati néném, maga csak nem akar megjavulni. Mindent elhisz, amit csak mondanak. Tegnap is valami jósnőféle járt a házban, hát nem izgalomba hozta az egész házanépet. Még a vén Kigliesekné is egészen megváltozott. Az a himpeler asszonyszemély azt jósolta neki, hogy nemcsak a férjhez megy. Hogy nem áll be a hatvanöt éves lábába a csúz, hogy ílyet is elhisz. Mintha olyan sok nősüendő férfi lenne a világon?!

Na, ne menesse magát, Kati néném, hagyja csak. Nem vagyok én arra kíváncsi amit magának jósoltak. Megmondom én most azonnal egyből, hogy nem lesz azokból semmi. Hogy miért nem lesz? Na hallja?! Mert tudom! El is mondom én magának azonnal, csak figyeljen ide. Mert ha nem tudna Kati néném, én is voltam ám jó valamikor. Úgy ljtanultam akkor ezt a szakmát, mint sekrestyés fia a harangozást.

Hogy miként is történt az egész?... Na, figyeljen csak ide!

Ha jól emlékszem, akkor én az egyetem harmadik évfolyamába jártam. Szép idő ez már a diáknak az életében. Arra az időre biz' magamra szedtem egy kis városi »hájat« a csizóban, no meg egy kissé ki is tanultam a lányok körüli mesterséget. S amikor vakációra hazakerültem az én hegyaljai városomba, otthon már olyan nagynak éreztem magamat, mint egy Pestről szalajtott mánás. Mert abban az időben nem úgy mérték ám az embert, Kati néném, mint most. A harmincas években még akkora kelteje volt a tetején kacskaringós, ezüst zsínóros egyetemi diáksapkának, mint ma egy jóképi, százötven százalékos teljesítő traktorosnak.

S mikor pedig már a kisvárosi mamák is megnesszeltek, hogy abból vagy abból a gyerekből lesz valami, attól kezdve se eleje se vége nem volt a meghívásoknak. A városatyák a lódkortók, meg a külvilági módú és rangú polgári családok sorba rendezték tisztelőit a szűkebb körökbe. Csupa kedvesség és báj. No, és ahogy a kislányok mosolyogtak! Azon az esteken ő mellettük még az öreg hold is elbújhatott szégyenletében.

Szóval, egy ilyen vakáció alkalmával csinált jóst belőlem is az élet. Igaz ugyan, hogy nem a helybeli bór-nagykereskedő három lányának a szalonjában, hanem az én »uncokatestvéreméknél«, Évikéknél.

A dolog úgy kezdődött, hogy az egyik délután sétálgatás közben cigánykártyát találtam a parkban. Először nem tudtam, mit kezdjek vele. Kijárat és csendes volt a park, senkit sem kérdezhettem felőle. Hogy mentem volna a rendőrségre? Biztosra veszem, hogy kinevettek volna. Mivel egészen új kártyának látszott, eldobni tehát nem akartam. Így inkább zsebre vágтам azzal a gondolatla, hogy valakinek majd továbbadom. Később azután össztalálkoztam az egyik barátommal, s a fontos tárgyalónivalók közepette meg is feledkeztem róla.

Azon az estén, midőn a kártyát találtam, épp Évákhoz voltam hivatalos. S ki tudja, miért tettem, de magamhoz vettem a délután talált kártyát. Egy kicsit bizonyos késtem a délutáni csatangolás miatt, s ahogy az ajtón át bepillantottam, láttam, hogy együtt van az egész társaság. De szépek is voltak azok a lányok! Erről regényeket lehetne írni, Kati néni. Maga itt az Alföldön el se íglen tudja képzelni azokat a sudár nővést, csillogó szemű dunántúli kislányokat, akikért én akkor, ha ki-

rály vagyok, odaadtam volna fele birodalmam. Évike sietett elém, ahogy megérkeztem. Kedves és barátságos volt, látszott rajta, hogy örül az érkezésemnek. S pár perc után, ahogy az első pohár konyakot felhajtottam, már otthonosan is éreztem magamat, és vidáman vettem részt olyan társasjátékféle zálogosdiban.

Nem volt rossz játék, ahogy most visszagondolok rá. Az elején még egészen jól ment a dolog. De elvételetem később, ahogy egyszer-kétszer Évára tekintettem, elvételetem a játékot. S ebből lett azután a baj. Mert ahogy a zálogért kutakodtam a zsebeimben, előranciaáltam az ott lapuló kártyát.

Ahogy a kártyát a kezemben megpillantottam, minden szem rám nézett.

— Cigánykártya! — mondták egyszerre, csodálkozással meg örömmel is. — Hát te jósolni is tudsz?

Egy pillanat alatt átláttam a helyzetet. Semmi értelme, hogy elmondjam a valót, mert úgyse hinnék el. Egyetlen megoldás, ha megadom magam. Kisebbségi válvonogatlás után tehát azt választottam: »Igen«.

Nem voltam valami kellemes helyzetben, mert ahogy kimondtam a másokat boldogító igent, már hallatszott is a kislányok hangja:

— Jaj de jó! Akkor most jósolsz nekünk!

Agyamban egymást kergették a gondolatok. Végső kínomban azután eszembe jutott, hogy az egyik utazásom alkalmával figyeltem én egy kártyavető asszonyt. Úgy nagyjából meg is jelentek előttem a kártyával végzett hókusz-pókuszok. »Hát miért ne csinálnám én is a látottak mintájára?« — kaspaszkodtam a reményt nyújtó szalmaszálba. Ezek a gondolatok azután megnyuglattak. Sőt, még a biztonságomat is visszaadták. S midőn pedig nekibátorodtam, már én léptem elő a kártyavetés ígéjének hirdetőjévé:

— Rendben van, jósolok! De a hold plánetáján a mai napon kedvezőtlen jelzések mutatkoznak — mondtam —, s így csak egy valakinek vehetnek kártyát, mert a többi jóslat nem lehet igaz. Így tehát a jóslás alanyául — kizárólag az udvariasságra hivatkozva — a ház kisasszonyát, aki nekem mindennél jobban tetszett, Évikét választottam. Ezzel kezdetét vette a kártyavetés.

Kezembe vettem a kártyát... Néma, sejtelmes csend vette körül az asztalt. En átszellemült arcot mí-melye néztem hol a magasba, hol a mélybe. Azután köröket és keresztet rajzoltam a levegőbe, amíg egy csomóban volt a kezemben a kártya. Közben mormogtam is valamit, mintha az hozzátartoznék a szertartáshoz. Ahogy ez megvolt, az asztalra tettem a kártyát. Elemeltem a jobb kezemmel, elemeltem a bal kezemmel. Sorjába raktam, kereszt alakba válogattam, egymás mellé fektettem, párosítottam és osztottam. Azután Évával is megemeltettem, először jobb kézzel, azután meg ballal. S amikor már úgy éreztem, hogy a sok hókusz-pókusz láttán kellő kártyavetői tekintélyre tettem szert, belefogtam a jövődömdöndőbe.

Hogy miket is mondtam Évikének? Hát mit is mondhattam volna olyan fiatalon annak a szép szőke kislánynak, Kati néném? Hát valami olyat, ami mindig igaz. Azt, hogy szerelmes szívvel gondol rá valaki. Igaz, hogy van más férfi is, aki legyekedik — melyik szép lány nál nines? —, de az nem az igazi. Ettől az utóbbtól féljni kell, mert csalárd a lelke. Csak az első az igazi. No, meg beigertem a leveleket is. Majd jönnek jók, meg

rosszak is — mondtam. De főleg azért jók jönnek. Azután beszéltem az emberi szerencseről, mely forgandó, mint a kerék, és azt is mondtam, hogy később kisebb szerencsétlenség éri. De ez a szerencsétlenség szerencsésen elműlik. Azután boldogság következik. Hosszú boldogság következik...

Ahogy a mondatokat befejeztem, sokatmondóan ránéztem Évire. Úgy láttam, hogy az ő szemében is felcsillant az a sokatígérő mosoly, ami számomra akkor pajkosan annyit jelentett: értelek. Én pedig olyan boldogan tettem le a kártyát, mintha akkor esie minden kincsét és szépségét nekem adta volna az élet.

Azután még sok-sok minden következett. Nagyon szép volt a vakáció az biztos. S amikor az én kisvárosomból a hegyek alól az egyetemre visszautaztam, már szinte el is feledtem a kártyát. Az alföldi hóesésben sokszor gondoltam ugyan szülőházam örökzöld fenyőre, de a behavazott erdők csendes útjaira már más emlékek vittek, és nem a jóslatok csendes ábrándjai. Közben múlt és szeladt az idő, és én mind többet és többet gondoltam a viszontlátásra, Évikével való új találkozáásra.

Nem is volt semmi hiba az álmodozásban. Nem volt bizony egészen addig, amíg az egyik május végi reggelen gyöngybetűkkel írt levelet nem hozott a posta.

Évi írta a levelet, a kedves kis álmokat ígérő Éva. Írt a hegyekről, melyeknek háfán pompáznak már a megfijodott erdők, írt a patkokokról, melyeket megduzzasztott a májusnak napja —, és írt a jóslatomról is, melyet elmondtam télen, a szünidei vakációjában.

Én, aki a jóslattal semmit se törődtem, most hámulva olvastam a sorokat:

»Tudod, amit akkor a kártyából mondtál, szinte szoról szóra beteljesedett. Öröm is ért, meg bánat is jutott hőven. Bánat ért, mert a horgolótú felhasított a kezem. Anyuka is beteg volt, s így az egész házban én már maradt a munka. De végeredményben mégsem szabad hogy panaszkodjam, mert a boldogság is eljött, ahogy azt te akkor megjövendölted. Négy nap óta már menyaszonny vagyok. A fiút te nem ismered. Erdőmérnök. Januárban helyezték a városba. Mikorra te hazakerkezel, már túl leszünk az esküvőn. S most, ha a te kártyavetésedre gondolok, úgy érzem, hogy a boldogságot te ígérted és küldted el nekem...«

Azt hiszem, nem kívánja, Kati néném, hogy részletezzem azt, mit mondtam én erre az »általam jósolt« boldogságra! Jobb, ha azokat a gondolatokat nem őri meg a papír. Inkább csak azt árulom el úgy egészen bizalmasan, hogy utána még hosszú ideig úgy éreztem magam, mint az ősi kopárságban a hegytetőn álló magányos ember.

Hát látja, Kati néném, így vagyok én a jóslásokkal. Minden jóslat igaz, ha az ember ügyesen fogalmazza meg a mondanivalóját.

De balga ember az, Kati néni, aki elhiszi!...

SIMAI MIHÁLY:

ŐSZ

A gesztenyék rozsdában állnak, mindig esordultabb lesz a park. Rozsdás szél ringat rozsdalárnnyat, s a fény, a fény is rozsdásmart.

RÉPASZEDŐK

NAGY IMRE METSZETE

Juhász Gyula tápai keresztje

A költőnek Szeged volt a pátriája. Szülővárosát, amelybe — akárcsak nagy elődje a Kiskunsgba — mindig, mindenhol visszavágyott, és amelytől elszakadni sohasem tudott, költészeté valóságos oltára emeli. Szellemi rangot kapott tőle a város, falai között mégis szinte száműzöttként és nagyon sokszor üldözöttként kellett élnie, szenvednie és meghalni.

Ma már van utcája Szegeden, azt az utcát ékesítették föl nevével, ahol utolsó remete-éveit élte le, és van szobra is, nevét viseli egy művelődési otthon, de végtelen sok víznek kellett lefolynia szerelmes Tiszáján, amíg eljutott ideig.

Régi írók hevernek előttem, meg a nyáron bukkantam rájuk, miután Tápén töltöttem néhány hetet, és ott kutattam nyomait. Azt a keresztet akartam megtalálni, amely egyik legszebb és legmélyebb értelmű versének megírására illelte. Meg akartam találni a tápai Krisztust, aki

Az ország útján függ és földre néz...
... A falu népet nézi...
... Az ősi népet, mely az ősi föld...
Zsellére csak és vérja...
Mikor saját portáján...
Mikor az élet néki is...
Itterem...

Nagyon nehezen akadtam rá, pedig — mint utólag kiderült — naponta felmentem előtte a Szeged felé vezető aszfaltos országúton. Sűrű lombok takarják el a Hősök kertjének nevezett kis liget szélén. Utótt-kopott kereszt, rozsdamarta hádog-korpusz rajta.

— Hódi Ilona keresztje — mondta az egyik öreg tápai —, ezt verselte meg a költő. De akkor még nem itt állt, hanem a Tigrisben.

A Tigris lapos, vízállásos hely volt hajdan, kívül esett a falun, út vezetett keresztül rajta. A falu népe ezen jött-

ment ki a szántóföldekre. De a Tigris már régen eltűnt, lebontották róla a cigányputrikat, betöltötték a kubik-gödöröket, amelyekből vályognak való agyagot bányásztak a putrik lakói, és új lakóházak épültek rajta. A keresztet egy idős házaspár, Terhes Mátyás és felesége helyezte biztonságosabb helyre, a régi malom mellé. Azóta ez a malom is elpusztult, vályogfala összeomlott, nagyobb lakóház épült a helyére. A keresztet átvitték a Hősök ligetébe és két sudár jegenyé-nyárfá között állították föl. De itt sem volt végeleges helye, mert a területet a szabadtéri színpad számára szemelték ki. Így vitték aztán az országút mellé, ahol most rejtőzködik a sűrű lombok között.

Az őrgebek Hódi Ilona keresztjének nevezik ma is. — Hódi Ilona állíttatta vagy százi esztendővel ezelőtt — meséli az öreg tápai. — Még öreganyámtól hallottam, hogy nem volt családja szegénynek, senkije sem volt, egymagában éldegélt a faluban, amikor aztán előregegett, fogadalomból csináltatta a keresztet.

Keresem rajta az emléktáblát, de egy hervadt virágcsokron kívül mást nem találok. Pedig...

Pedig Tápé község előljárósága 1942 nyarán határozta zatra foglalta, hogy a régi útnak azt a szakaszát, amelyen a kereszt állott, »Juhász Gyula útjára«-nak nevezi el és a kereszt talapzatára zománétáblát is erősítenek, rajta a vers néhány strófájával.

Az út eltűnt, helyette egy kedves, girbegörbe, akác-lombos utca ékeskedik Juhász Gyula nevével. A táblára azonban senkisem emlékszik.

A tápai határozatnak örökös a története. Dokumentumai ezek az előttem heverő régi írók, Kilényi Irma levelei. Ő volt az, aki hősí harcot indított, hogy Szeged legalább egy utca szakasz helyett egyik utcáját névvel örökítse meg nagy költője emlékét. Indítványt is nyújtottak be »Szeged sz. kir. város köztörvényhatósági bizottságához«, de a tiszteletes közgyűlés kimondta, hogy az indítványt — még tárgyalásra sem tartja érdemesnek.

Abban az időben — 1942 nyarán — állandó levelezésben voltam Kilényi Irmával, aki nagy segítségemre volt készülő kis Juhász-könyvem megírásánál. A cinikus közgyűlési döntés hatására ezeket írta:

»Utcát Váradon kapott Gyula, egyellen kérésemet iram Tabérynak, két hét múlva elintézte. Szegedi ügyből előbb országos botrányt akartam csinálni... De azután sokkal jobb megoldást találtam, melytől mindenki el van ragadtatva: beadványban kértem Tápé község tanácsát, engedje meg, hogy a »Tápai Krisztus« előtti országútdarabot Juhász Gyuláról nevezhessem el, magam állítatok egy oszlopon emléktáblát oda, megfelelő szöveggel, legalább ha tápai szerek és gyalogosok megszívlelik a feszületet, tisztelet adatik annak a költőnek is egyúttal, ki a Tápai Krisztussal, a Tápai Lagzilva örökre felejthetlenné tette (Tápé) nevét az irodalomban.«

Nem sokkal később, 1942. szeptember 2-án ezt írta: »Örömmel értesítem, hogy tegnap átiratot kaptam Tápé község előljáróságától, melyben arról értesít, hogy beleegyeznek az országút egy általam választott szakaszának »Juhász Gyula útja« névvá való megjelölésébe. Látja, mindennek megjön az ideje, csak ki kell harcolni, és nem szabad abbahagyni semmi akciót, amit az ember elkezd!«

A második világháború gyilkos füstje, lángja ezt az ügyet is elborította.

A háború után a felszabadult Szeged elégtételt adott Juhász Gyula emlékének, a demokratikus szellemben megalakult új közgyűlés egyik legelső határozatában mondta ki, hogy utcát nevez el költőjéről. Nem feledkezett meg róla a kis Tápé sem, az eltűnt utcszakasz helyett egyik utcáját névvel örökítse meg nagy költője emlékét. Indítványt is nyújtottak be »Szeged sz. kir. város köztörvényhatósági bizottságához«, de a tiszteletes közgyűlés kimondta, hogy az indítványt — még tárgyalásra sem tartja érdemesnek.

Magyar László